

ทัศนคติของสมาชิกต่อการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่

THE MEMBER'S ATTITUDE TO THE PERFORMANCE OF THE MAE TAENG
IRRIGATION WATER USER ASSOCIATION COMMITTEE, CHIANG MAI

ว่าที่ร้อยตรีปรมินทร์ นาระทะ

Vol. 15 No. 2 April-September

CHIANGMAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

ทัศนคติของสมาชิกต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

THE MEMBER'S ATTITUDE TO THE PERFORMANCE OF THE MAE TAENG
IRRIGATION WATER USER ASSOCIATION COMMITTEE, CHIANG MAI

ว่าที่ร้อยตรีปรมินทร์ นาระทะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของสมาชิกต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 312 ราย จากวิธีการสุ่มกระจายแบบง่ายจากสมาชิกสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามทัศนคติ และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.794 โดยผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงในประเด็นต่างๆ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.21 หากพิจารณาประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ คณะกรรมการมีการแนะนำในการจัดการน้ำอย่างสม่ำเสมอ ช่วยทำให้สมาชิกใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ การปฏิบัติงานในการจัดการน้ำของคณะกรรมการมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 หากพิจารณาประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงในระดับเห็นด้วย พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมาก คือ คณะกรรมการมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ในการเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการน้ำในพื้นที่ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20 และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ คณะกรรมการไม่มีอคติในการดำเนินการจัดการน้ำ ให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันแก่สมาชิก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09

คำสำคัญ: ทัศนคติของสมาชิก คณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง การจัดการน้ำ

* วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

This research aims at studying the member's attitude about the performance of the Mae Taeng irrigation water user association committee in Chiang Mai. The sample size includes 312 members of the Mae Taeng irrigation water user association. The sample size taken out is based on the simple random sampling method. The research instrument is questionnaire about the attitude. The reliability test of the research instrument is based on the Cronbach's alpha of 0.794. Research results find that the Mae Taeng irrigation water user association member highly agrees with the performance of the Mae Taeng irrigation water user association committee in various issues with an average score of 4.21. The highly agreed issue includes that the association committee suggests the water management consistently to help the member using water more efficiency. The average score of this issue is 4.50. The less agreed issue is that the development of water management performed by the committee continuously, responding current situation and changes. This issue has 4.21 of average scores. For the moderately agreed issues, the member agrees that the association committee has coordination with officers in other units to help and support in terms of budget for managing water in the area. The average score of this issue is 4.20. And, the low score is that the association committee has not bias to perform water management that the water is allocated to members equally. This issue has 4.09 of average scores.

Keywords: Member Attitude, Mae Taeng Irrigation Water user Association Committee, Water Management

บทนำ

การจัดการชลประทานนั้นมีความสำคัญมาก ในสมัยก่อนการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกรขึ้นอยู่กับภาครัฐเป็นผู้กำหนด (ปราโมทย์ ไหมกัถ, 2535) ทำให้เกษตรกรไม่สามารถใช้น้ำในการเพาะปลูกได้ตามความต้องการของตนเอง จึงทำให้เกิดปัญหากับเจ้าหน้าที่ชลประทาน และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำอื่นๆ ตามมา ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหาในการจัดการชลประทานดังกล่าว

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง มีเนื้อที่ส่งน้ำอยู่ทางฝั่งขวาของลำน้ำแม่ปิง มีคลองส่งน้ำสายใหญ่เพียงสายเดียว ความยาว 74.558 กิโลเมตร โดยส่งน้ำทางฝั่งซ้ายด้านเดียวจากคลองสายใหญ่ลงสู่ที่ราบจนจรดลำน้ำแม่ปิง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำปิงภายในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอเมือง อำเภอหางดง และอำเภอลี้ปาดอง มีเนื้อที่โครงการฯ 174,238 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ส่งน้ำในพื้นที่ดังกล่าวจำนวน 116,531 ไร่ (สำนักงานชลประทานที่ 1, 2546)

ที่ผ่านมา โครงการชลประทานแม่แตงจะมีการดูแลการจัดสรรน้ำให้กับเกษตรกรโดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการจัดส่งน้ำแต่ละฤดู โดยเกษตรกรจะเป็นผู้ใช้น้ำจากโครงการ แต่ในปัจจุบันกรมชลประทานได้มีนโยบายให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อลดภาระการทำงานของเจ้าหน้าที่และการจัดสรรน้ำที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ทำให้เกิดปัญหาการใช้น้ำตามมา

ดังนั้น โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง จึงกำหนดให้มีการจัดการโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำขึ้น เมื่อก่อนการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเกิดขึ้นในรูปแบบของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ เพราะการใช้น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตงขึ้นอยู่กับกลุ่มเกษตรกร และการจัดการน้ำของแต่ละพื้นที่ที่มีความขัดแย้งกัน (ประทีป เรืองมัลย์, 2541) เพราะต่างฝ่ายต่างก็ยึดถือปฏิบัติตามพื้นที่ใช้น้ำของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้ใช้น้ำฝ่ายอื่นๆ รวมถึงกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เคย

รวมตัวกัน แต่เดิมนั้นเป็นการรวมกลุ่มที่มีขนาดเล็กจึงไม่มีอำนาจในการต่อรองในการบริหารจัดการน้ำ ไม่มีอำนาจที่จะควบคุมการบริหาร ดังนั้นเพื่อให้การจัดการน้ำเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรอย่างเท่าเทียมกัน เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานจึงหันมารวมกลุ่มกัน แล้วเปลี่ยนจากกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นสมาคมผู้ใช้น้ำ เพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง ได้มีการจัดการน้ำร่วมกัน

ภายหลังที่ได้มีการจัดตั้งสมาคมผู้ใช้น้ำขึ้นมาแล้วนั้น ทำให้สมาคมมีลักษณะของนิติบุคคลที่สามารถดำเนินการต่างๆ ในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เพื่อใช้ในการเกษตรได้ด้วยตนเอง โดยภาครัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือสมาคมในการจัดหาเงินทุนให้ (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2544) โดยสมาคมต้องดำเนินการจัดการน้ำ แบ่งน้ำใช้ในแต่ละพื้นที่ให้เพียงพอด้วยตัวของสมาคมเอง ทางสมาคมจึงต้องมีการวางแผนการจัดการน้ำ และดำเนินกิจกรรมบำรุงรักษาคลองส่งน้ำต่างๆ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการภายในสมาคมขึ้น (วันเพ็ญ สุรฤกษ์, 2528) ซึ่งประกอบไปด้วย ประธานสมาคม รองประธาน เลขานุการ ภูมิคม เจริญญิก และนายทะเบียน เพื่อดำเนินการบริหารงานการจัดการน้ำด้านต่างๆ ให้กับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจข้อมูลการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ การซ่อมแซมและบำรุงรักษา และโดยเฉพาะการให้ความรู้และแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกที่เดือดร้อนเกี่ยวกับการใช้น้ำให้ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งจะส่งผลทำให้การจัดการน้ำตรงกับความต้องการของสมาชิก

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการในระดับใด ซึ่งข้อมูลที่ได้จะแสดงถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสมาคมในการช่วยเหลือสมาชิกของสมาคมในการแก้ปัญหา และช่วยเหลือให้สมาชิกได้รับน้ำใช้เพื่อทำการเกษตรได้ทุกฤดูกาลอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยจะเข้าไปดำเนินการสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิกของสมาคมในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง และสรุปเป็นประเด็นที่จะนำไปสู่ปัญหาในการวิจัย คือ สมาชิกมีความคิดเห็นต่อคณะกรรมการสมาคมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในการจัดการน้ำอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทัศนคติของสมาชิกต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและศึกษาสภาพของการจัดการน้ำของสมาชิกในแต่ละพื้นที่ว่าประกอบไปด้วยปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลให้การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มพื้นที่ที่จะใช้ในการวิจัยโดยวิธีการสุ่มกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยได้พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแมริม อำเภอเมือง และอำเภอสันป่าตอง โดยได้สมาชิกทั้งหมดรวม 1,425 คน ผู้วิจัยใช้สมาชิสดังกล่าวเป็นกรอบตัวอย่างในการวิจัย (Sampling Frame) จากนั้นจึงกำหนดขนาดตัวอย่างของกลุ่มสมาชิกโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, 1967) จากสูตรดังกล่าวจะได้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ทั้งหมดจำนวน 312 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ แบบสอบถามทัศนคติของสมาชิกต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการของสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง โดยในแบบสอบถามประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยยึดถือตามกฎระเบียบ การแนะนำ และให้การช่วยเหลือสมาชิกในการจัดการน้ำ ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายปิด โดยให้เลือกตอบ 5 ช่อง ซึ่งได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ โดยมีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 20 คน จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้ในส่วนที่เป็นคำถามแบบให้แสดงความคิดเห็นตามมาตรวัด 5 ระดับ ของ Likert Scale ไปทดสอบความเชื่อถือได้ โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์ (2540) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) โดยผู้วิจัยกำหนดให้ความเชื่อถือได้ ในแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.75 เป็นต้นไป จากการทดสอบดังกล่าวพบว่าได้ค่า Alpha ที่ทดสอบได้เท่ากับ 0.794 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวัดโดยระบบการให้คะแนนตามระดับของทัศนคติโดยนำค่าคะแนนมาแบ่งเป็น 5 ช่วง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	เท่ากับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	เท่ากับ เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	2.61-3.40	เท่ากับ ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.60	เท่ากับ ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80	เท่ากับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หลังจากนั้นใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทัศนคติของสมาชิกสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง พบว่า สมาชิกสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงในประเด็นต่างๆ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.21 เมื่อพิจารณาประเด็นเป็นรายข้อพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่สมาชิกตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งที่สำคัญ คือประเด็นคณะกรรมการมีการแนะนำในการจัดการน้ำอย่างสม่ำเสมอ ช่วยทำให้ใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.50$) คณะกรรมการไม่ควรเบียดเบียนสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.34$) และคณะกรรมการปฏิบัติงานด้านการจัดการน้ำเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ โดยยึดถือและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสมาคม ($\bar{X}=4.30$)

ประเด็นที่สมาชิกตอบเห็นด้วยที่สำคัญ คือประเด็นคณะกรรมการมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ในการเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการน้ำในพื้นที่ ($\bar{X}=4.20$) คณะกรรมการทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของทนายในด้านการจัดการน้ำ และให้ความรู้ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับของสมาคมอย่างทั่วถึง ($\bar{X}=4.18$) และเมื่อสมาชิกติดต่อธุรการของสมาคม พบว่า คณะกรรมการสมาคมสามารถปฏิบัติงานได้หรือแก้ไขปัญหาได้ทันที เป็นการลดขั้นตอนการทำงานลง ทำให้ทำงานได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X}=4.17$)

จะเห็นได้ว่าการที่สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อคณะกรรมการสมาคม เนื่องจากคณะกรรมการมีการแนะนำการใช้น้ำ ส่งผลให้สมาชิกทราบถึงขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องที่จะส่งผลให้สมาชิกจะได้รับน้ำใช้และมีการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนสมาชิก เมื่อสมาชิกมีการเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขในขั้นตอนของการบำรุงรักษาคณะกรรมการมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการเพื่อให้ทันกับการจัดสรรน้ำเข้าสู่พื้นที่ของสมาชิก โดยระหว่างที่มีการจัดสรรน้ำ เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินในการจัดสรรน้ำ เช่น ระบบส่งน้ำชำรุด หรือปริมาณน้ำที่จะจัดส่งไม่ได้ตามระดับที่กำหนดไว้ คณะกรรมการสมาคมจะดำเนินการซ่อมแซมหรือจัดหาแหล่งน้ำสำรองเพื่อจัดสรรให้กับสมาชิกได้รับตามรอบเวรได้ โดยได้มีการกำหนดไว้ในแผนล่วงหน้าก่อนที่จะมีการจัดสรรน้ำเพื่อรองรับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ คณะกรรมการสมาคมจะดำเนินการตามกฎระเบียบในช่วงระหว่างที่มีการจัดสรรน้ำจะคอยควบคุมให้สมาชิกใช้น้ำตามกฎหมายของสมาคมและปฏิบัติงานโดยยึดถือกฎของสมาคมเสมอ ภายหลังการจัดสรรน้ำแล้ว คณะกรรมการสมาคมจะทำการประเมินเพื่อนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นมาปรับปรุง เพื่อพัฒนาระบบการจัดสรรน้ำให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตรงความต้องการของสมาชิกมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลในการดำเนินงานของคณะกรรมการในแต่ละประเด็น (n = 312)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. คณะกรรมการมีการแนะนำในการจัดการน้ำอย่างสม่ำเสมอ ช่วยทำให้ท่านใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.50	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. คณะกรรมการไม่ควรเบียดเบียนสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในการปฏิบัติงาน	4.34	0.90	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. คณะกรรมการปฏิบัติงานสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น	4.13	0.64	เห็นด้วย
4. คณะกรรมการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว มีขั้นตอนการทำงานที่กระชับฉับไว	4.11	0.75	เห็นด้วย
5. คณะกรรมการมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ในการเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการน้ำในพื้นที่	4.20	0.71	เห็นด้วย
6. คณะกรรมการมีความกระตือรือร้นในการเอาใจใส่และดูแลสมาชิกเกี่ยวกับการจัดรอบเวรและจัดสรรน้ำ	4.27	0.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการน้ำ	4.16	0.69	เห็นด้วย
8. คณะกรรมการเต็มใจให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการจัดการน้ำของหมู่บ้านตลอดเวลา	4.13	0.70	เห็นด้วย
9. คณะกรรมการดำเนินการจัดการน้ำได้ตรงตามคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้น้ำ และสามารถดำเนินการตามที่สมาชิกฯ ร้องเรียนหรือเสนอแนะได้เป็นที่พอใจของผู้ใช้น้ำ	4.23	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน คณะกรรมการมีแผนในการจัดการน้ำเพื่อรับรองสถานการณ์นั้นได้เป็นอย่างดี	4.25	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. คณะกรรมการปฏิบัติงานด้านการจัดการน้ำเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายระเบียบโดยยึดถือและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสมาคม	4.30	0.60	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12. คณะกรรมการทำการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ให้ความรู้ เกี่ยวกับสิทธิของท่านในด้านการจัดการน้ำ และให้ความรู้ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับของสมาคมอย่างทั่วถึง	4.18	0.64	เห็นด้วย
13. เมื่อท่านพบปะกับคณะกรรมการสมาคม ท่านได้รับการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีเกี่ยวกับปัญหาการจัดการน้ำ	4.16	0.68	เห็นด้วย
14. เมื่อท่านมาติดต่อธุรการของสมาคมพบว่า คณะกรรมการสมาคมสามารถปฏิบัติงานได้หรือแก้ไขปัญหาได้ทันที เป็นการลดขั้นตอนการทำงานลง ทำให้ทำงานได้อย่างรวดเร็ว	4.17	0.76	เห็นด้วย
15. คณะกรรมการไม่มีอคติในการดำเนินการจัดการน้ำ ให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันแก่สมาชิก	4.09	0.82	เห็นด้วย
16. การปฏิบัติงานในการจัดการน้ำของคณะกรรมการมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน	4.21	0.81	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวมความคิดเห็น	4.21	0.43	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการมีการแนะนำในการจัดการน้ำอย่างสม่ำเสมอช่วยให้สมาชิกใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าการที่คณะกรรมการสมาคมให้ความสำคัญในการเข้าไปพบปะพูดคุย สอดคล้องกับ อนันทชาติ เขียวขุ่ม (2544) ที่กล่าวถึงการให้ความรู้กับสมาชิก โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างถูกวิธีนั้นมีผลทำให้สมาชิกใช้น้ำอย่างถูกต้อง ในการวางแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคมมีการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับเหตุฉุกเฉินอยู่เสมอ สอดคล้องกับอุไรวรรณ ดันกิมยง (2530) ที่กล่าวว่า เมื่อมีปัญหาในการจัดสรรน้ำเกิดขึ้นก็มีการแก้ไขให้สมาชิกได้รับน้ำใช้ โดยมีการวางแผนรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อการเพาะปลูกของสมาชิกในช่วงระหว่างดำเนินการจัดสรรน้ำตามรอบเวร

นอกจากนั้น ในการปฏิบัติงานในการจัดการน้ำของคณะกรรมการมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและทันต่อสถานการณ์ โดยเมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ เช่น มีการวางแผนการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ในแต่ละรอบเวรส่งน้ำ หากปริมาณน้ำไม่เพียงพอตามแผนที่วางไว้ต่อความต้องการของสมาชิก คณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงจะมีการปรับแผนให้เหมาะสม (สุริย์ สอนสมบูรณ์, 2511) โดยจะมีการแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้าเพื่อลดพื้นที่ปลูกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการใช้น้ำเกินกว่าปริมาณที่จัดสรรได้

ในด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ คณะกรรมการมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ในการเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการน้ำในพื้นที่ คณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงมีการติดต่อกับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาช่วยเหลือด้านการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2543) ที่ได้กล่าวว่า ในการดูแลบำรุงรักษาคลองซอยในพื้นที่ที่สังกัดอยู่ในความควบคุมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการขยายขอบข่ายการช่วยเหลือให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการน้ำ เนื่องจากคณะกรรมการทุกคนเป็นผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์การจัดการน้ำในพื้นที่มาเป็นระยะเวลานานและเห็นความเปลี่ยนแปลงของการจัดการน้ำมาโดยตลอด (สุจินต์ หลิมโตประเสริฐ, 2551) จึงมีการสะสมความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานด้านการจัดการน้ำจากประสบการณ์จริง โดยมีการแนะนำให้ความรู้จากกรมชลประทาน จากการศึกษาดูงานทั้งในและนอกพื้นที่และนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการน้ำในพื้นที่เสมอ โดยคณะกรรมการเต็มใจให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการจัดการน้ำของสมาคมตลอดเวลา เมื่อสมาชิกมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการน้ำไม่ว่าจะเป็นขอคำแนะนำข้อมูลความรู้ในการจัดการน้ำ การประชุมเพื่อแจ้งความต้องการน้ำในการเพาะปลูก รวมไปถึงการบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ สอดคล้องกับ พันธุ์ชัย บุญเพ็ญ (2533) ที่กล่าวว่า หากสมาชิกมีการขอคำแนะนำช่วยเหลือดังกล่าว คณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงก็จะดำเนินการช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มความสามารถให้กับสมาชิก

ในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น คณะกรรมการสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตงมีการดำเนินงานที่ไม่ขัดต่อสมาชิกในพื้นที่ โดยจะถามความคิดเห็นสมาชิกในพื้นที่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นวางแผนในการจัดสรรน้ำก็ต้องสอบถามสมาชิกในขั้นตอนของการส่งน้ำตามที่สมาชิกถือปฏิบัติสืบทอดกันมา (สาโรจน์ ศิริเมือง, 2546) เช่น การได้รับน้ำก่อนหลังของพื้นที่รับน้ำของสมาชิก ก็ต้องถามความเห็นโดยให้สมาชิกตกลงกันเองโดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ให้คำแนะนำเห็นควรกับการตกลงของสมาชิกที่เกิดจากการลงมติของสมาชิกในพื้นที่เอง (Erwin, 1976)

ในการศึกษาทัศนคติของสมาชิกในการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคม นั้น พบว่า จุดเด่นที่ทำให้การจัดการน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสมาชิกได้รับน้ำใช้คือ ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตงมีคณะกรรมการสมาคมที่มีคุณภาพในการทำงาน มีความรู้ในเรื่องการจัดการน้ำและมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาในการจัดการน้ำได้เป็นที่น่าพอใจแก่สมาชิก มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจัดการน้ำที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะมีความรู้ความสามารถต่างๆ ดังกล่าว แต่ยังมีจุดด้อยที่ต้องมีการปรับปรุงในด้านการเปิดโอกาสให้เข้ามาปรึกษา ให้คำแนะนำในการจัดการน้ำให้มากขึ้น เพราะการฟังความคิดเห็นจากสมาชิกในการแจ้งปัญหาการใช้น้ำที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหา

ที่ตรงกับความต้องการของสมาชิกจริง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด ทำให้สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของคณะกรรมการ และเกิดการประสานงานกันระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการสมาคมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกบางส่วนมีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคม ผู้นำชลประทานแม่แตงในบางประเด็น ซึ่งต้องมีการปรับปรุง ได้แก่

การที่คณะกรรมการมีการเบียดเบียนสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในการปฏิบัติงาน การมีอคติในการดำเนินการจัดการน้ำอย่างเสมอภาค และมีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการน้ำอย่างต่อเนื่องนั้น จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสมาคมผู้นำควรมีมาตรการในการควบคุมการทำงานของคณะกรรมการให้มีการปฏิบัติงานเพื่อสมาชิกอย่างเป็นธรรม การปรับนิสัยให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการอบรมให้ความรู้กับคณะกรรมการให้มากขึ้น โดยเฉพาะการทำงานด้วยความสมัครใจ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน หากไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ควรมีการเลือกตั้งคณะกรรมการที่มีคุณธรรม มีความโปร่งใสในการทำงานเข้ามาทำงานเพื่อลดปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้การจัดการน้ำเสียระบบได้

การให้คำปรึกษาในการจัดการน้ำและการเผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของท่านในด้านการจัดการน้ำ และให้ความรู้ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับของสมาคมอย่างทั่วถึง จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการให้คำปรึกษาแนะนำการจัดการน้ำให้กับสมาชิก รวมไปถึงการแจ้งให้สมาชิกทราบถึงกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติภายในสมาคมในการจัดการน้ำเป็นสิ่งจำเป็นที่คณะกรรมการต้องให้ความสำคัญ (กองแผนงานและงบประมาณ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2526) เพราะพื้นฐานความสำเร็จในการจัดการน้ำขึ้นอยู่กับความรู้ในการจัดการน้ำที่สมาชิกดำเนินการปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ทำให้ลดข้อผิดพลาดและปัญหาการจัดการน้ำที่จะตามมาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาด้านการประเมินการทำงานของคณะกรรมการในประเด็นที่สมาชิกไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ทราบว่าคณะกรรมการมีการปฏิบัติงานแต่ละพื้นที่อย่างไร มีข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานในพื้นที่ใดบ้าง
2. ควรมีการประเมินการจัดประชุม หรืออบรมเพื่อให้ความรู้ หรือแจ้งสิทธิของการเป็นสมาชิก ว่าคณะกรรมการสามารถให้ความรู้กับสมาชิกให้มีความเข้าใจในระดับใด
3. ควรมีการศึกษาการจัดเวทีชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาในการจัดการน้ำของสมาชิก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จุจ ศิริสัญลักษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรทัศน์ อินทร์คัมพร และรองศาสตราจารย์รพีพรธรรม อภิชาติพงษ์ชัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาจากภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เป็นผู้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ สมาชิกและคณะกรรมการสมาคมผู้นำชลประทานแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เอื้อเฟื้อในการให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงานและงบประมาณ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2526. ชลประทานเพื่อประชาชน. **วารสารข่าวสารเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 12(3): 1-2.
- ประทีป เรืองมัลลย์. 2541. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการชลประทานเขื่อนแม่กวงอุดมธารา ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปราโมทย์ ไม้กลัด. 2535. 90 ปี ชลประทาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พันธ์ชัย บุญเพ็ญ. 2533. กรมชลประทานกับการพัฒนาชนบท. **วารสารส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร**. 3(2): 5.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. 2544. **แนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ.
- วันเพ็ญ สุรฤกษ์. 2528. **พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการจัดการเกี่ยวกับระบบชลประทานในภาคเหนือของประเทศไทย**. เชียงใหม่: ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สาโรจน์ ศิริเมือง. 2546. **การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับไร่นาของเกษตรกร อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานชลประทานที่ 1. 2546. **โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง**. เชียงใหม่. (แผ่นพับ).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2540. **เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวแปรสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- สุจินต์ หลิมโตประเสริฐ. 2551. **ชลประทานท้องถิ่น ดึงชุมชนร่วมแก้ปัญหาเรื่องน้ำ**. ข่าวเกษตรประจำวัน วันที่ 31 กรกฎาคม 2551, ศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.phtnet.org/news51/view-news.asp?nID =472> (29 พฤศจิกายน 2553).
- สุรีย์ สอนสมบุญ. 2511. **หลักและวิธีการใช้น้ำชลประทาน**. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ.
- อนันทชาติ เขียวขุ่ม. 2544. **การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุไรวรรณ ตันกิมยง. 2530. **สังคมวิทยาในงานชลประทาน**. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2543. **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสถานการณ์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Erwin, W. 1976. **Participation Management: Concept, Theory, and Implementation**. Atlanta: Georgia State University.
- Yamane, T. 1967. **Statistics: An introductory Analysis**. 2nd ed. New York: Harper.